

Alcedo

Juni 2010 Nr 1 Årg 32

Örkelljungabygdens Natur

Innehåll

Sommarens och höstens program	sid 3
Exkursioner	sid 5
Vinterns och vårens fågelobsar	sid 10
Skedanden i Örke lljunga kommun	sid 13
Den svåranpassade urskogsfågeln	sid 16
2009 års lieslåtter	sid 24
Skvattram	sid 26
Att vara kritisk - en osolidarisk handling?	sid 29
Verksamhetsberättelse för år 2009	sid 37

Fågelobsar och skedandens förekomst i kommunen. En dagboksartad skildring av en tjäderinventering. Och under vårens vandringar på kommunens mossar hittades nya skvattramlokaler.

I slutet av tidningen finns en något granskande artikel - där författaren till "de kritiska" raderna försöker förtydliga och torgföra varför man som naturvän har svårt att låta bli att engagera sig när inkonsekvens och likgiltighet breder ut sig även på det lokala planet.

Trevlig läsning!

Redaktionen

Redaktionen

Janne Johansson, Ö. Ringarp Pl 496, 286 91 Örke lljunga, 0435-501 31
 e-post: janne_ringarp@telia.com
 Perry Vigelsbo, Ängelholmsvägen 49, 286 36 Örke lljunga, 0435-510 58
 e-post: vigelsbo@telia.com
 Leif Sigbo, Bjäregatan 3, 286 31 Örke lljunga, 0435-522 32
 e-post: leif.sigbo@telia.com

Nästa nummer av **Alcedo** utkommer i september. Manusstopp 15/8.

Omslagsbild framsida: *Insekt och småvänderot* (Foto: Perry Vigelsbo)
baksida: *Aurorafjäril på vattenklöver* (Foto: Perry Vigelsbo)

Sommarens och höstens program

- 20/6 Söndag. "De vilda blommornas dag".** För nionde året i rad deltar vi, tillsammans med Svenska Botaniska Föreningen och Lunds Botaniska Förening, i detta för hela Norden gemensamma program. Denna gång blir det slåtterängarna i Spångabygget och Ramnekärr som får en grundlig genomgång. Vi samlas vid Netto kl. 09.00. *Ansvarig Zigge*
- 3/7 Lördag. Trollsländan i centrum.** Under de senaste åren har intresset för trollsländorna och deras värld ökat markant. Denna dag ska vi söka oss till några dammar och sjöstränder i vårt grannskap för att leta efter dessa säregna insekter. Samling vid Netto kl. 13.00. *Ansvarig Patric Carlsson*
- 18/7 Söndag. Fredriksdal - en blandning av natur och kultur.** Idag har vi chansen att se mer och fler av Skånes växter än någon annanstans. Därutöver demonstreras hur rika köksträdgårdar ska befolkas. Men detta friluftsmuseum i Helsingborg har därutöver ett antal välbevarade byggnader och en varierad uppsättning med gamla lantraser. Så visst är Fredriksdal värt ett sommarbesök. Samling vid Netto kl. 10.00. *Ansvarig Zigge*
- 29/7 Torsdag. Cykling i hemmamarkerna.** Visst är upplevelsen av naturen som störst när man har direktkontakt med densamma. Vi ska därför som omväxling använda cykeln som vårt transportmedel denna sommarkväll. En behagfull rutt utlovas under Lennarts initierade ledning. Samling vid Netto kl. 18.00. *Ansvarig Lennart Persson*
- 5/8 Torsdag. Slåtter i Spångabygget, ett 20-årigt jubileum.** Årets höstnad vid genomförs traditionsenligt i början av augusti. Känn att din medverkan är betydelsefull! Föreningen bjuder på extra festlig förtäring. Medtag stövlar, lie och räfsa, men extra-liar kommer dock att finnas på plats. Samling vid Netto kl. 18.00. *Ansvarig Janne Johansson*
- 12/8 Torsdag. Slåtter i Spångabygget.** Nu är det dags att **samla ihop och bära bort** det lieslagna gräset. Medtag räfsa, grep, stövlar och egen fika. Samling vid Netto kl. 18.00. *Ansvarig Bengt Gillenius*
- 14-15/8 Lördag-söndag. Paddling i Hjärneredssjöarna, inklusive övernattnig.** Häng med och upplev naturen från sjösidan. Vi paddlar en helg i Lagans sjösystem vid Ysby i Halland och övernattar i tält på en liten ö i sjön. Kanoter finns att hyra för den som inte har egen. 280 kronor per kanot för två personer. *Anmälan* senast den 4 juli till Birgit & Pär Svensson, pergit@telia.com

28/8

Lördag. Håvning efter bottendjur i Pinnån. Sjöar och vattendrag är spännande ur många aspekter. Och inte minst intressant är det djurliv som finns på botten av våra vattendrag. Denna gång har vi bett vår insektskunnige Lindman att hjälpa oss med artbestämningen när vi håvar i Pinnåområdet. Vi samlas vid Netto kl. 09.00. Medtag gärna håv, stövlar och fikakorg. *Ansvarig* Nils-Ove Lindman

5/9

Svampar i natur och i trädgård. Svampkonsulent Lisbeth Gustavsson lär oss mer om de svampar vi kan finna ute i naturen men hon kommer också att presentera de svampar man kan hitta i trädgården. Lisbeth möter du vid ett av mässborden under trädgårdsmässan i Ängelholm och du får mer än gärna ta med dig plockad svamp om du önskar få hjälp med artbestämningen. Samling i Hembygdsparken i Ängelholm. Mässan pågår kl. 10.00 till kl. 17.00. Arrangörer: Naturskyddsföreningarna och Studieförbundet i nordvästra Skåne.
Kontakt Leif Dehlin, Studieförbundet, 0431-177 33

19/9

Söndag. Familjedag i naturen. Denna utflykt i vårt närområde vänder sig speciellt till barnfamiljer. Välkomna att i all enkelhet vara med och upptäcka naturen tillsammans med era barn! Vi ser vad som kryper under barken, växer i skogen eller kvittrar i busken. Oömma kläder och stövlar eller kängor på fötterna är nog lämpligt. Medtag fika, ev. korv då möjlighet till grillning kommer att finnas. Samling vid Netto kl. 09.30. Avslutning framåt middagstid.
Ansvariga Eva Persson tel 501 31 och Birgit Svensson tel 544 75

3/10

Söndag. Svampdag med Tony. Markerna brukar så här års vara fyllda med spindlingar, kremlor, riskor, soppar. Med Tony Svenssons hjälp hoppas vi få rätt namn på rätt svamp. Vi ses. Glöm inte svamp- och fikakorg. Samling vid Netto kl. 09.00. *Ansvarig* Tony Svensson

17/10

Söndag. Höstligt Kullabergsbesök. Ett besöksvärt exkursionsmål under årets olika skiftningar är horsten Kullaberg. Här finns höjder, branter, hav, skogar och växlande betesmarker. Här finns med andra ord en skiftande natur. Denna gång hoppas vi på en vandring med inte minst geologin i blickfånget. Samling vid Netto kl. 08.00.
Ansvarig Patric Carlsson

Har du frågor? Kontakta då den som är ansvarig för respektive exkursion eller någon i styrelsen.

Exkursioner

Vintervandring vid Pinnån – den 17 januari

Vi stannade på bron på Ågatan och pratade om området och planerna på naturreservat. Längs södra sidan, förbi kaprifolen som redan hade gröna blad och bort mot badställena. Trots några cm snö lyckades vi borsta fram och demonstrera kambräkenplantan och med den startade Alexander sin karriär som naturfotograf.

Lite längre fram tittade vi på rödeken som hade några bruna, vissna blad på en av grenarna. Uppför slänten och förbi de grova bokarna. Tillbaka nere vid åkröken fick Janne syn på strömstaren som dök från en iskant. På Holmasidden letade vi efter trollhanden i den gamla videbusken. Men den syns inte längre till men finns kanske där ändå under barken. Det blev också lite björnbärsstudier. Skogs- och sötbjörnbär för senare jämförelse. Taggarna är en viktig karaktär; Skogsbjörnbäret sparsamt med små korta taggar och sötbjörnbäret med fler och större kroktagg.

Borta vid det nedre dammet fick vi åter syn på strömstaren. Och mitt för Milford stod en gammal al, helt demolerad av någon hungrig hackspett. Spillkråkan kanske? Här såg vi också det stora beståndet av åsljungabjörnbär. Relativt lätt att känna igen på de talrika tunna och raka men sylvassa taggarna. Traktens enda endemiska växt.

Vid ålakistorna blev det en efterlängtdad fikapaus. Vinden fick snön att fyka och det satt fint med varm dryck ur termos.

På tillbakavägen längs Smålandsvägen passerade vi dammen med en stor flock gräsänder. Det blev också till att berätta om Bruket-svanen. Troligen hade den flugit på en ledning vid Flinka sjö där Kjell och Janne med flera tog hand om den. Den placerades här annandag jul 1970 och hade dammen som hemvist fram till trettondagen 1984 då den fick sätta livet till för en mink.

Zigge

Jag har varit vid Pinnån den 17 jan -10 med Zigge och Janne. Det var kul .Vi såg en strömstare och rådjursspår och åsljungabjörnbär. Jag tog en bild av kambräken. Vi fikade vid ålakistorna och kasta snöboll med Janne.

Alexander 7 år

Familjedag i naturen – den 24 april

Familjedag i naturen stod på programmet denna ljuvliga lördagsförmiddag i april månad. Vid Netto kl 09.30 hade vi räknat in hela sju barn och förvånande ser vi att det kommer en sen och nyvaknad familj med fyra barn till! Så plötsligt hade vi elva stycken telningar i varierad storlek. Allt emellan tre och fjorton års ålder. Det får man säga var mer än vi kunnat drömma om. Alla möjliga konstellationer fanns, det var farmor, mormor, farfar och mammor som var med sina små.

Unga och gamla upptäcker naturen tillsammans

Vi begav oss rask iväg för att njuta och upptäcka och åkte till Lärkesholm och Gustavs backe. Där gick vi direkt iväg för truppen var rastlös och startklar! Oj, vad vi undersökte. Det började med vad som kunde finnas under en komocka från i fjol, vidare hur det kändes att klappa en gammal ek, en liten flicka menade att stammen var varm. Det var den ju också, där mitt i solen. Vi undrade vad det var för något som rörde sig nere vi dammen? Det gissades på allt, harar, hundar, lejon, små älgar, ja fantasin hade inga gränser. Vad var det då? Jo fem, sex grågäss. Vi såg också gråsuggor och kottar som det gick utmärkt att skapa ”kottregn” med. En kille blev extra exalterad då han upptäckte en skogsmaskin. Jag fick mig en lektion av honom om att det även finns

något som heter skotare och skördare, minsann! En annan hittade ett fiskespö, bestående av en lagom lång grangren, det doppade han ordentligt i sjön då vi nådde den. Dock inga napp. Tyvärr.

En liten bäck var rolig för både stor och liten. Så rolig att en kille råkade sätta sig på rumpan mitt i bäcken när han ville hoppa över till andra sidan. Vi skyndade raskt vidare mot målet för dagen: Pärs vedbrasa vid strandkanten norr om Gustavs backe. Där hade vi alla en skön stund ihop med fika och korvgrillning innan vi bröt upp och gick tillbaks till bilarna. Ja gick tillbaks är kanske för mycket sagt, de flesta av barnen var som nysläppta ystra kalvar på skirt majgräs. De formligen rusade genom ekbacken och kastade upp gamla fjolårslöv i luften. Nöjda avslutade vi vid lunchtid.

Birgit Svensson

Övernattningsexkursion till Store mosse – den 30 april-2 maj

Att vandra på och uppleva kraften i ett av södra Sveriges absolut största myrkomplex tycks ha blivit en prioriterad, återkommande programpunkt. Dagarna kring förste maj har likaså varit den tid vi bokat in oss i en av nationalparkens stugor.

Detta år var det i Lövöstugan på Store mosses västra sida som vi logerade i. Med en inkvartering utan el, utan rinnande vatten, utan innetoalett. Men istället hade vi mysiga stearinljus, trevliga brasor och vedeldad spis. Vi hade snarkare förpassade till ovanvåningen, vi hade andra snusare av skilda kalibrar. Vi frotterades med Christer,

Pär, Birgit, Eva, Inger, Jörgen och Janne. Och på en kortare visit infann sig herrskapet Elman. Matplanering och regi var utarbetad av framförallt Birgits och Evas mångåriga husmorshjärnor.

Bilandes nådde vi Värnamo och den stora mossen på fredagkvällen. Efter ”incheckning” bar det i kvällningen av ner till Blådöpet. Det var dock småregn i luften och ett relativt mediokert mottagande. Buskskvätta, enkelbeckasin, grönbena... och tjäder-spillning under utmarschen. Ett par gånger hördes ”den i skyn galopperande hästen”, alltså dvärgbeckasinen.

Lördagen blev vår heldag vid mossen. Vid det närbelägna fågeltornet hördes mycket fin dubbeltrastsång. Ett par orrår kunde efter ett tag inregistreras, kanske avvaktande p.g.a. en småströvande räv. Därefter packade vi för långmarschen mot norr, uppe på de gamla sanddynerna, rocknarna och längs spängernas plana bana ute på mossen.

För mig var något av höjdpunkten att höra minst tre olika storspovar flöjta samtidigt, medan grönbenspel och ljunpiparflöjt interfolierade. Visst var det härligt! Och bilbullen mattan var förpassad till andra sidan Värnamo. Tranor sågs och hördes då som nu. Växtvärlden låg ännu i startgroparna, men myrväxter som klocklång, ljun, kråkbär, rosling, skvatram, tranbär, pors, vitag och tuvsäv kunde vi inte undgå att se. Men för att upptäcka det endast svagt begynnande rundsilehårets miniblad fick man heta Birgit!

Denna kväll var vädret något mer tilltalande vid Blådöpetbesöket. Och vi som trampade dit fick höra ett par ljudliga beckasinspel!

Söndagens morgon var stilla, solstark och helt fantastisk. Uppe i fågeltornet kunde orttuppar zoomas in i tubkikarna; det fanns fyra tuppar rakt ut, dessutom hördes spel även norrut. Ganska flitigt grönbenspel, enstaka ljunpiparvisling, någon storspovdrill. Och sjungande ängs- och trädpiplärkor. Mest spektakulärt var den gällt, gnälligt ropande göktyta som hördes bort mot stuga till.

Runt Lövä stuga gav flera fågelarter konsert. Starar trivs vid husen och de märkliga träden. En annan märklig trädkonsertare var en ladusvala... sittande, sjungande på en ekkvist i kronans övre delar. Själv vill man från sin ungdom förknippa denna svala med tv-mastens och telefonrådarnas stilla kvällssoaréer. Inte från någon trädtopp minsann.

På hemfärden denna soligt sköna söndag dröjde en av bilarna sig kvar och besökte Rusarebo äng, sydost Värnamo. Här fanns ett mycket tilltalande gammalt, bevarat kulturlandskap med stora arealer hävdad ängsmark. Under sin brukartid bestod markerna av ett pussel med små åkrar och av större ängsmarker. Nu låg nästan allt som gräsmark, fast lövdungar och hamlade lövträd fick också de sin plats.

Växter som börjat spira var blåsippor och vitsippor i stora sjok, vårlök, tandrot (än ej i blom). Rosetter av orkidéer fanns på flera håll, troligen S:t Pers nycklar.

Janne Johansson

Fågelskådningens dag – 9 maj

Vi var 11 personer som tog oss runt till olika lokaler i kommunen: Hjälmjön, Värnsjön, Långasjö och Lönsjöholm (Långalts myr). Vädret var kanske inte helt roligt, ett lätt regn föll under stundom. Men kläder efter väder. Första anhalt var bryggan vid Strandhem. Skrattmåsar höll på med bobyggande i kolonin på Abborrgrundet, ett viggpar och så skäggdoppingar. Ögonblicket kan ge en oväntad obs. Över sjön och grundet drog en flock grönbenor av och an utan att kunna gå ner på det tätbefolkade grundet. Slutligen drog flocken med 28 ex vidare.

Transport genom Sjöholma med en tjäderhöna intill vägen till Slättsjösidan av Värnsjön. fyra storlommar sågs borta vid Osbäcken. Två nyss anlända fisktärnor fick samsas med fiskmåsar om sjöns stenar, en gråtrut gästade sjön, drillsnäppor, grågäss och kanadagäss. En restrött(?) grönsångare sjöng i det småkyliga vädret tillsammans med svarthätta, lövsångare och trädpiplärkor. Vår fiskätande rovfågel, fiskgjusen, hittade vi i boet tvärs över sjön. Fikan gav god och välbehövlig värme. Slutligen två fiskande lommar helt nära. Den ena med en stor braxen i näbben som den efter viss möda fick ner.

Långasjö blev det sedan. Efter Patrics hoppande på gungflyet kunde två vattenralar höras, rörsångare likaså. Buskskvättan är ju kommen och till sist kom den bruna kärnhöken förbiflygande. Liksom vid Värnsjön fanns göken här, ett par till och med.

Entita, trastar, trana, enkelbeckasin, domherre, skogssnäppa och flera par grågäss.

Slutligen till Lönsjöholm med törnskata utmed vägen. En kortare vandring i bokskogen fram till Långalts myr fick bli avslutning på Fågelskådningens dag. En skogsduva lämnade sitt bohål i en död bok. Spillkråka, svartvit flugsappare. Slutligen kom en trana elegant seglande över åkrarna och landade i Lönsjön. Totalt blev det 59 arter.

Björn och Zigge

Vinterns och vårens fågelobsar

(16/11–15/4)

Lommar/doppingar/storkfåglar/andfåglar

Storlom – 1:a obs Vårsjön 2/4 (Vårsjöbo). **Skäggdopping** – Vårsjön hyste följande: 1 ex 6/12 (BH), 1 ex 13/12 (BH). Årets första obs 2/4 Hjälmjön (JJ, EP). **Smådopping** – 1 ex Harbäckshult 14/4 (PC). **Storskarv** – som flest under perioden 11 ex Vårsjön 17/11 (BH). **Knölsvan** – 4 ex Hjälmjön 7/4 (LP). 2 ex var kvar 8/4 (EP, LP). Som blev 3 ex 9/4 (PC). Och var åter 4 ex 16/4 (LP). **Sångsvan** – största flocken ca 40 ex Jälla sjö 23/3 (JJ). **Bläsand** – 6 ex Vårsjön 6/12 (BH). 3 ex Hjälmjön 7/4 (LP). 28 ex Hjälmjön 8/4 (EP, PC).

LP, BH). 5 ex Hjälmjön 9/4 (PC). **Gravand** – 1 ex Hjälmjön 2/4 (JJ, EP) och 1 ex 5/4 (SN). **Vigg** – som flest under perioden 31 ex Vårsjön 6/12 (BH). **Brunand** – som flest under perioden 44 ex Vårsjön 17/11 (BH). **Knipa** – som flest under perioden 20 ex Vårsjön 13/12 (BH). **Sjöorre** – 1:a obs: Vid 21.30-tiden 28/3 hördes i Ringarp de korta lätena från förbisträckande sjöorrar, de som brukar beskrivas som liknande radions forna tidssignal... Sjöorrar på kurs mot häckningstrakter i norr. (JJ). 1 par rastade i Hjälmjön 9/4 (PC). **Storskrake** – som flest under perioden 110 ex Vårsjön 17/11 (BH) och 250-300 Hjälmjön 28/3 (JJ, EP). **Salskrake** – 10 ex Vårsjön 17/11 (BH). 5 ex Vårsjön 29/11 (ÖbN). 5 ex Vårsjön 6/12 (BH). 5 ex Vårsjön 12/12 (SN). 2 ex Vårsjön 13/12 (BH). 1 ex Flinka sjö 27/12 (JJ, EP).

Rovfåglar/hönsfåglar/tranfåglar

Havsörn – 1 ex 16/1 Gylet, Skånes Fagerhult (PE). 1 ex ad Lärkesholmssjön 23/1 (BH) och samma dag sågs 1 ex vid Rya (KS). 1 ex 31/1 Sjöholma-Vanås (DG). 2 ex Ö-a 7/3 (LP). 1 ex Vårsjön 1/4 (SN). **Kungsörn** – 1 ex 2K Grytåsa 9/1 (PC). 1 ex ungfågel 10/2 Järingsholm (KZ). **Fjällvråk** – 1 ex 12/12 Sjöholma (JF). **Duvhök** – 1 ex Skrikamyren 10/4 (BH). **Fiskgjuse** – 1:a obs Spångabäckens fiskodling 3/4 (LS, JJ). **Tornfalk** – 1 ex Ö-a industriområde 5/4 (PC). **Tjäder** – 2 ex tuppar Sk Fagerhult (LL). 2 ex hönor sågs i utkanten av Krängelbygget 23/11 (KK). 2 ex tuppar stod på vägen mellan Yxenhult-Snärshult, i höjd med kommungränsen och i utkanten av Flåssmyr, norra delen 12/1 (SS). 3 ex (1 tupp och 2 hönor) Stensmyr 3/4 (EP). 1 ex tupp 5/4 Fäjemyr (JJ). 1 ex höna Västrarp 5/4 (LS). 1 ex tupp i Perköp 5/4 (gm BH). 1 tupp 15/4 (AP, KÅH). Redovisning av den pågående inventeringen kommer i ett senare nummer. **Orre** – 2 möjligen 3 ex tuppar Smörmyr 5/12 (MK). 5 ex tuppar Smörmyr 24/1 (JJ, EP). 3 ex tuppar Smörmyr 9/4 (LP). 2 tuppar Flåssmyr 10/4 (JJ). **Trana** – 1:a obs 18/3 (LS). **Vattenrall** – 1 ex Långasjön 5/4 (PC, BH). **Sothöna** – 2 ex Jälla sjö 28/3 (BH).

Vadarfåglar/måsfåglar/duvor/gökar/ugglor

Tofsvipa – 1:a obs 21/3 (KAJ). **Enkelbeckasin** – 1:a obs 31/3 (LP). **Skogssnäppa** – 1:a obs 28/3 (BH). **Skogsduva** – 1:a obs 16/3 (JJ). **Sparvuggla** – 1 ex Healt 4/4 (NGI, m.fl.). **Hornuggla** – 1 ex hoade Mörkahult/Kyrkolycke 4/4 (LP, MP). Nattskärrot/seglare/blåkråkfåglar/hackspettar **Mindre hackspett** – 1 ex Flinka sjö 5/4 (SN). 1 ex V Spång 5/4 (PC).

Tättingar

Sånglärka – 1:a obs 13/3 (JJ). **Forsärla** – 1 ex Pinnån, *Gelita* 20/11 och 11/3 (MK). Pinnån: 1 par vid vattenverket och 1 par vid Ekholmsbron 30/3 (JJ). 1 par Harbäcksen 3/4 (PC). 1 ex Pinnån, Bruket 5/4 (SN). **Sädesärla** – 1:a obs 26/3 (LJ). **Varfågel** – 1 ex Smedhult 5/12 (SN). 1 ex Stensmyr 20/12 (JJ, EP). 1 ex Hjälmjön 23/12 (SN). 2 ex Smörmyr 22/1 (LP). 1 ex Flinka sjö 23/2 (LP). 1 ex Sonnarp 7/3 (LP). **Stare** – en vinterobs: 2 ex V Flinka 2/1 (BH). 1:a obs 6 ex Ljungaskog 16/3 (LP). **Sidensvans** – 1 ex Åsljunga 1/1

(SN). 5 ex Åsljunga 2/3 (CS). 20 ex Ö-a 8/3 (LS). 1 ex Fäje myr 28/3 (JJ). **Strömstare** - 1 ex Pinnån, *Gelita* 20/11 och 11/3 (MK). 1 ex Pinnån Ö-a 17/1 (ÖbN). 1 ex Pinnån Ö-a 5/2 (LP, MP). **Järnsparv** - 1:a obs 25/3 (BH, SN). **Gransångare** - 1:a obs Holmasjön 28/3 (LP). **Stenskivvita** - 1:a obs 1 ex Tuvatorp 8/4 (BH). **Svart rödstjärt** - 1 ex vid Preem Ö-a 13/4 (BH, m.fl.). **Rödvingetrast** - Största flocken under perioden var 50 ex Flinka sjö 22/11 (BH). Mindre flockar sågs under i stort sett hela vintern. **Taltrast** - 1:a obs 1/4 (SN). **Dubbeltrast** - 1:a obs 19/3 (JJ). **Björktrast** - Största flocken under perioden var 100 ex Flinkatorpet 22/11 (BH). **Bergfink** - Största flocken under perioden var 20 000 ex Ö-a Sonnarpbacken 22/11 (LP, MP). Dock: Imponerande stor svärm av bergfinkar som drog över Ekholmsvägen i morse. Verkade aldrig ta slut 5-10 minuter kunde jag se den, himlen var svart - i antal måste en sådan svärm bestå extrema mängder 25/11 (PS). **Steglits** - 10-15 ex Ö-a 20/12 (KAJ, EJ). 2 ex 27/12 (JJ, EP). 2 ex Flinka affär 7/1 (LP). 1 ex Harbäckshult 16/3 (PC). **Hämpling** - 1:a obs 10/4 Skrikamyren (BH). **Mindre korsnäbb** - 6 ex Turabygget 2/1 (JO). **Bändelkorsnäbb** - 2 ex Ö-a centrum 17/12 (BH). ”Efter en hel del kontrollerande i böcker och lyssnat lite på skiva vill jag meddela att jag denna dag hade 2 bändelkorsnäbbar i Örkelljunga centrum, vid Missionshuset. Jag reagerade direkt vid lätet, såg dem då sitta i en av de höga björkarna där. Efter några sekunder, fem kanske, lyfte de igen, varvid två breda vingband lyste kraftigt på åtminstone en av fåglarna. De drog sedan mot Södergården till och sågs/hördes ej mer (BH)”. **Sävsparrv** - 1:a obs 2 ex Ljungaskog 20/3 (BH).

Förklaringar

Lokaler skrivna i kursiv stil ligger strax utanför kommungränsen, t ex *Rössjön* och *Sjölattsjön*. (ad=vuxen, juv=ungfågel, pull=nykläckt unge).

Vi tackar alla som rapporterat in sina observationer. Inkomna observationen ligger till grund för sammanställningen och statusen på Örkelljunga kommuns fågelarter; då, nu och för framtiden.

AP	Alf Petersson	LJ	Lena Juliusson
BH	Björn Herrlund	LL	Lars Lindström
CS	Christer Sandén	LP	Lennart Persson
DG	Douglas Gustafsson	LS	Leif Sigbo
EJ	Elsie Johansson	MK	Mattias Karlsson
EP	Eva Persson	MP	Margit Persson
JF	Johan Falk	NGI	Nils-Gunnar Isaksson
JJ	Janne Johansson	PC	Patric Carlsson
JO	John O	PE	Per Eriksson
KAJ	Kurt Arne Johansson	PS	Pär Svensson
KK	Kjell Karlsson	SN	Seth Nilsson
KS	Kim Svitzer	SS	Sune Stuesson
KZ	Knut Zander	ÖbN	ÖbN-Exkursion
KÅH	Kjell-Åke Hall		

Har du något att rapportera? Rapportera gärna dina obsar på vår hemsida!

Alcedo vill ha hjälp av dig att samla in uppgifter om fågelobservationer inom kommunens gränser. Vi vill ha observationer av ovanliga fågelarter för vår kommun, alla arter utanför den tid de normalt förekommer i landskapet, större sträckförekomst, anmärkningsvärt stora flockar, intressanta häckningar, återfynd av ringmärkta fåglar, sena obsar på hösten eller observationer som du tycker är särskilt notabla. Alla rapporter arkiveras för framtida behov.

Senaste inrapportering innan nästa tryckning av Alcedo: , 15 aug.

Rapportera dina obsar på vår hemsida <http://orkelljunga.snf.se> eller via Svalan <http://www.artportalen.se/>

Skedanden i Örkelljunga kommun

Ingen av våra änder har ett sådant säreget utseende som skedanden har begåvats med. Den breda skedliknande näbben är verkligen som skapad för födosök i de grunda

Skedand. Foto Ola Runfors

näringsrika slättsjöar och grunda havsvikar som är skedandens huvudsakliga häckningsbiotop.

I vår kommun finns inte några optimala lokaler för skedanden och några indicier på att det förekommit någon häckning under åren finns inte. Dock observerades ett par i Köphultasjön i maj-juni 1979, och ett par låg i Flinka sjö den 12 juni 1987.

Skedanden har sin största förekomst i landets östra delar, där den häckar sparsamt till tämligen allmänt, framför allt längs södra Östersjökusten inklusive Öland och Gotland och i Mälardalen. Längs västkusten och Norrlandskusten norr om Uppland är skedanden en mer sällsynt till sparsam häckfågel. Atlasinventeringen 1974-84 uppskattade det svenska beståndet till högst 1000-1500 par, det skånska till drygt 200 par.

En riktig skedandsbiotop är en näringsrik slättsjö med grunda partier och rikligt med flytblads- och undervattensvegetation, gärna med öppna strandängar, och med tillgång till vattenfyllda diken och tuviga mader. Vid kusten väljer den helst flacka partier med betade ängar, förekomst av små dammar och höljor. I Stockholms skärgård finner man henne ganska långt ut, ofta häckar skedanden då i anslutning till måsfåglar. Skedanden är ju allmänt känd som en slättjöarnas and, men man kan faktiskt finna häckande skedänder i helt skogsomgärdade sjöar, bara hon har tillgång till grunda, skyddade partier för sitt födosök. Men företrädesvis är skedanden knuten till öppna landskap.

Första noteringen av arten i vår kommun daterar sig från den 15 april 1956, då ett par rastade i Hjelmsjön. På 1960-talet gjordes två observationer, 2 ex i Hjelmsjön den 23 april 1962 och 4 ex i Flinka sjö den 15 april 1964.

Under 1970-talet och åren fram tills nu har det gjorts observationer av arten så gott som årligen. De största ansamlingarna härrör från 22 ex i Hjelmsjön 5 maj 1991 och 29 ex Vårsjön 2 maj 2004. De allra flesta observationerna av skedand i kommunen är gjorda under april och maj, ja nästan till 100 %. Den tidigaste noteringen är gjord den 30 mars 2002 då 3 ex gästade Vårsjön. Även detta år har Hjelmsjön hyst rastande skedänder.

Vilken lokal har då de flesta besöken av skedand i Örkelljunga? Jo, de i särklass flesta noteringarna av skedand kommer från Hjelmsjön. Av de cirka 70 rapporterna i Svalan kommer över 50 från Hjelmsjön. Så svaret på frågan blir alltså Hjelmsjön och skedanden gästar oss då under april och maj. Höstobservationer då, finns det några sådana? En enda finns och den gjordes i Flinka sjö den 8 oktober 1995 då 2 ex låg i sjön.

Björn Herrlund

Den svåranpassade urskogsfågeln

Tjäderinventerarens dagbok

Det kanske inte har undgått dig... att vi i föreningen har avsatt ett stort antal vårtimmar till att inventera förekomsten av tjäder i hemkommunen. Ett flertal naturvänner har begett sig ut i skogs- och myrmarker. Ska vi hitta spillningskorvar efter skogshönsens frossande i tuvullsbloppen. Ska vi kanske ha turen att skrämma upp en tupp, en höna?

Inventeringen är tänkt att vara hela året, även inbegripandes jägarnas höstliga jakt-säsongs. Så när denna artikel skrivs nu i mitten på maj börjar visserligen tjäderns lekperiod att ebba ut, men alla efterföljande ord kan väl ändå få spegla vår entusiasm, vår upptäckarglädje, helt enkelt det privilegium det är att fina morgnar, dagar eller kvällar få traska i ganska orörda "vildmarker".

Vårens spirande tjäderspaning

En osedvanligt vintrig vinter med snö långt in i mars. Men den 20:e kunde vi inte låta bli att snöra på vandringskängorna och ge oss ut i den sköna vårluften. Det bar av upp till Fåje myr i nordost. En hel del snöpulsning på skogsvägen. Och vi hade tur, Eva och

jag, vi pulsa rakt på en tall som av den rikliga förekomsten med spillningskorvar att döma ganska nyligen nyttjats av nattsittande tjäder!

Nästa dag var det myrmarker i närheten av Fluge sjö som besöktes. Stundtals riktigt jobbigt pulsan. Vildsvinen höll till här, men mängder med spillningskorvar från en vegeaterande tjäderhöna syntes under ett stort antal myrtallar. Hönan själv bedrog oss dock. Gulfärgad snö av all upplöst spillning.

Dessa första inventeringstimmar kom innan mitten av månaden maj passerats ha följts av en hoper dags- och kvällsbesök. Björn, Patric, Janne, Jörgen, Eva, Zigge, John, Bo, Johnny, Mattias, Inger och Kjell har prioriterat sin tid och emellanåt ramlat ut

Tuvullsblommor är tjäderns favoritföda på våren

på sugande vandringar i våra mosskantsmarker. Rapporter har nästan dagligen lämnats till data-föraren Zigge och ofta också till ÖbN:s hemsida. Även obsar från "utomstående" har nått vår hävdatecknare. Så visst har vi försökt stimulera, inspirera varann!

En längre vistelse i gränsmossen Fäje

myr gav besked om att en tjäderhöna även här vistats ett stort antal dagar i en och samma 10 meters myrtall. Men inga levande fjäderskrudar kunde beskådas. Om vildsvinsspår kunnat registreras vid Fluge sjö så var det inget mot vad jag såg här. Vilka välupptrampade "autostrador" som drog fram i torvmarken! En annan viktig iakttagelse var den att *tuvullen* nu börjat blomma smått rikligt på sina håll. Detta är ju liktydigt med att de stora skogshönsen överger sin vinterdiet av tallbarr och istället söker sig till marken för att knipsa blomknoppsgodis! Och då brukar uppdykandet av de fylliga "tuvullspillningarna" vara det bästa tecknet på tjäderns nyliga närvaro. Fast någon vuxen fågel skrämde inte upp denna dag. Däremot hördes sång från talltita och tofsmes och än mer ljudligt hördes drillarna från flera dubbeltrastar.

Tofsmes och talltita är ju två mesarter som vi sällan påträffar kring villor och gårdsmiljöer. Men behagar vi ställa stegen ut i de talrika myrmarkerna är chansen under vårmånaderna ganska stor att få höra livstecken från dem. Så har också gjorts åtskilliga gånger under denna vår. I florans rike är det en annan myrinvänare som glatt oss lite extra... nämligen växten skvattram. Zigge har skrivit en egen artikel om denna buskrisväxt.

Tjäderfria och "tjäderrika" vandringar

Att försöka kartlägga skogsfågeln tjäderns vistelsemarker inbegriper förstås också timmar med vandring utan att varken uppskrämda fåglar eller ens några ynka spillningskorvar hittas. Detta "drabbade" givetvis även mig... även om detta snarare var undantagen från regeln. Mossmarken mellan Abborrasjön och Lingasjön i södra delen av kommunen besöktes den 2 april. Inte ett jota syntes... nja, vildsvinsstigar till höger och vänster fanns förstås och ett tranpar som bara klev rakt in till min fikaplats, trumpetande på mycket nära håll. På förmiddagen samma dag hade jag också strosat i låglänta marker norr om Värjsjö by. Visst hade jag sång av dubbeltrast, talltita, tofsmes, trädskräp... visst skrämde jag rejält av en morkulla jag "nästan" trampade på... men inte fanns det några tjäderskitar här inte.

Min första tjäderobs in natura detta år blev en tupp som satt på en skogsväg i Fäje myrs omgivning den 5 april. Och ute på den förhållandevis tallbevuxna mossen gick jag rakt på en färsk nattspillningshöj efter en gästande orre.

Några dagar senare spred sig ryktet om en eller två speltokiga tjädertuppar i Persköpstrakten. Hormoner som spelar spratt. Lekplatser, tjädervisten som avverkats? Under alla förhållande en säregen, smått tragisk upplevelse, att se och höra en tjädertupp i full utstyrsel spela sina ljudliga, hörbara serier – kanske omgiven av ett gäng

Den speltokiga tjädertuppen

KOF-are eller en billast Lundastudenter eller några lokala fältbiologer. Orädd, smått argsint. Överdosen av oräddhet och hävdbegär fick den att hårdligen förolyckas under en skotares kraftfulla, känslobefriade hjul.

Flåssmyrkomplexet uppe i norr har som bekant hyst kommunens (näst intill Skånes) bästa orrspel för ett tiotal år sen. Patric hade denna vår endast fyra tappar. På tjäderfronten är förhållandena också klart utglesade. Enstaka tappar kan ses med lite tur och envishet. Inga direkt bra lekplatser är kända. Men den 10 april lyfte en tupp upp framför mina ögon, en bra bit in på Hässleholmssidan.

En knapp vecka senare var jag inne och tassade i myr- och skogsmarker nordost om Åsljunga. Gammal hönsplilling under en nattall, några färska tuvullspillningar i myrkanten... och ute i en reslig myrtallskog stora ruggar med skvatram! När mina ben åter vandrade söderut stötte jag på stora, färska, fluffiga spillningskorvar, bestående av tuvullens axfjäll. Ätare var otvivelaktigt en tjädertupp. Men så dyker två mjukt trippande, travande älgar in i kikaren. En ko med fjolårskalv! Jag står och njuter. Minuten senare far lika oförhappandes en brakande tjädertupp upp över myrtall och uppväxande unggrane. Ett par känslostarka minuter.

Kvällsspelande tappar i skymningsmörkret

Vi tjäderspanare i föreningen har gjort tjädertuppens träande i kvällningen till ett spännande, njutbart litet äventyr. När vi tagit reda på eller enbart förmodar att en eller flera

tjädrar har en spelplats på ett visst ställe bestämmer vi oss för att vänta in tuppens inflog på kvällen sittande på en fastmarksö eller på en förhållandevis torr myrplätt. Vi tar ett konkret fall som exempel.

Almanackan hävdar att det är den 3 maj. John och jag har bilat norrut, satt bilen och travat den knappa kilometern över myrskogen för att hamna på den svagt upphöjda

fastmarksholmen. Koltrasten sjunger fylligt som vanligt, rödhakens varierande, porlande strofer och på håll den skrikande, ropande spillkråkan. 20.25 är vi på plats. Vi har egentligen ingen aning om huruvida det ska braka in några tjädertappar eller ej inom hörbart håll. Finns här någon lekplats, någon övernattningsplats för tjädertupp? Visserligen har jag för ett antal år sen hört en tjädertupps kvällsspel *just här*... men saker

förändrar sig. Och visserligen skrämde jag den 25 mars upp just en tupp en kortare bit härifrån.

Vi sätter oss tillrätta. Efter en stund intas medhavda mackor, gott africakaffe. Och minsann! Redan 20.48 hörs ett otvetydigt brakande inflog cirka 100 meter framför oss.

En tjädertupp sökande sin nattkvist. Koltrast och rödhake fortsätter kvällskonserterna. Ett flygplan drar över och 20.58 är det dags för morkullans första hörbara runda. Kort därefter byter tuppen träd med starkt vingbrak och låter märkliga rapande ”skärånäbb-ljud” genomtränga den stilla kvällningen. Även en taltrast vaknar till. Så tystnar tuppen.

Men vi väcks snart brutalt av att en ny tupp (vid 21.26) brakar in i en annan trädtopp, belägen kanske 100 m söderut, intill det öppna dråget. Nu ska först-på-plats tuppen hävda sig och låter skärånäbb och går strax över i rena spelsierier med allt vad därtill hör av knäppningar, sisningar och klunkar. Serie efter serie. Och med Johns starka öra urskiljer sig så *ytterligare* en spelande tjädertupp, denna belägen i motsatt riktning norrut. Själva klunken, champagnekorken, är den som lättast kan urskiljas, men med kupade handflator bak öronen kan vi uppförstora även det övriga konserterandet. Men inte ett endaste ljud från andretuppen.

Bortåt 21.45 har nattens tystnad lägrat sig över myrkomplexet. Den siste taltrasten

har sagt god natt. Två belåtna tjädernjutare mossar sig hem.

Tio dagar därefter, den 13 maj, görs en ny kvällskoll på samma plats. 20.05 har Lennart och jag vandrat samma kilometer till den bärrisrika fastmarkskullen. Denna något tidigare kvällstimma inbegriper sjungande koltrast, rödhake och en melodiös lövsångare. Ute i myrvärlden är antalet sångfåglar mycket starkt begränsat och när sen natten står för dörren är det snart bara trastar och rödhakar som ”är uppe”.

Morkullan hörs även denna kväll under ett par rundflygningar. Den första 21.10. Nästa hörbara runda syns två fåglar tätt intill varandra, ivrigt knipsande, ljudtjafsande under sin bestämda, ibland småknubbiga flykt. Under denna sena kvällstimme är det egentligen mest bara taltrast och rödhake som underhåller. Men väntandet efter inflygande tjädertuppar blir denna gång ett förgäves-väntande. Inga ljudstarka vingflax, inga kvällsrapande fjäderfän från skymningsmörkret.

När klockan passerar tiosnåret känns hoppet alltmer ute. Kanske tjäderleken börjat se sitt slut nu i mitten av maj, här i sydligaste delen av landet? På en annan kvällsspelarplats hade vi kvällen innan endast fått uppleva en inflygande tupp, som därefter satt tyst hela skymningstimmen. Där brukar vi annars kunna inräkna minst tre-fyra tuppar.

Just innan vi vid 22.15-snåret tassar bort mot bilen registreras några smålåten ett 50-tal meter i riktning mot dråget i söder. Med hjälp av en ljusstark kikare ses två kraftiga vildsvin snoka runt på jakt efter matgott. Representanter för en mild talat viril nutida uppkomling. Vi säger adjö och konstaterar att det endast är den evigt vakna motorvägen, 2,5 km bort, som distraherar våra nattöron.

Hönor och kycklingar i fokus

I tjäderns årscykel infinner sig nu efter leken i april, maj den ytterst viktiga period då hönorna ska lägga och ruva sina ägg och dra upp kycklingar till självständig ålder. Ingen tid i en tjäders liv är så sårbar som äggets och kycklingens. Studier tyder på att 70-80 % av tjäderbona plundras av fiender i form av räv, grävling, korp, nötskrika eller kanske vildsvin. Framrövade kycklingar kan därefter vara utsatta av hårt tryck från hök och mård.

Örkelljungabygdens Naturs engagemang på tjäderfronten har ju poppat upp under inte minst inventeringsåret 2002 och så nu innevarande år, 2010. De egna kunskaperna om förekomsten av lyckade framdragningar av tjäderkullar är ganska bristfällig, för att inte säga nästan obefintlig. Men denna brist är även ett problem *på nationell nivå*. För att följa tjäderns populationsutveckling lite mer vetenskapligt genomförs dock en del linjetaxeringar av arten i norra delen av Sverige. Detta görs i regi av lantbruksuniversitetet, med Maria Hörnell Willebrand som koordinator.

Detta år har det framförts önskemål om att vi i ÖbN kanske skulle kunna hjälpa till med att genomföra en dylik kycklingkullinventering i några lämpliga områden i tjädermöjlig trakt. I skrivande stund är detaljerna inte klara, men detta arbete skulle i så fall utföras i andra delen av juli och in i augusti. På så vis hoppas man under kommande år

få in ett statistiskt material om tjäderns lyckade eller misslyckade reproduktion även från denna den sydligaste delen av utbredningsområdet i Sverige.

”16 maj. Fyra timmars mossvandring i Stensmyrkomplexet denna mulna, småduggiga dag.

Sparsmakt med sång från lövsångare, trädpiplärka. Galande gök. Tassande, pulserande i den regnberikade torvmarken.

Då smålyfter, halvspringer en ”halvskadad” tjäderhöna plötsligt upp 4-5 meter från mina pjäxor! Oj! Drar lite medvetet klumpigt bort tätt över bärriset, vingflaxar, vinglar... Allt för att dra till sig min uppmärksamhet. Jag tar ett par steg fram... och jovisst, där finns redet med sju ägg. Äggen är smått, halvglest brunprickiga, fläckiga på relativt ljus botten. Efter några kameraknäpp drar jag mig raskt vidare.

En hök ropar, två mycket orädda tofsmesar charmar mig och en talgoxe filar en kort stund. Trots flitigt letande hittas inga sentida natträdd efter tjäder.

Tillbaks mot utgångspunkten sjunger svarthätta och ... nja, det är ju faktiskt en trädlärka som lyllar på. Vad roligt!” (citat från ÖbN:s hemsida)

Text: *Janne Johansson*

Foton: *Patric Carlsson, Janne Johansson, Perry Vigelsbo*

2009 års lieslätter

Örkelljunga Fältsbiologer/Örkelljungabygdens Natur har sedan slutet av 1970-talet genomfört slätterinsatser med lien som arbetsredskap varje höst – i regel i början av augusti. Detta görs för att gynna de växter som på olika sätt är beroende av denna hävd och annars lätt utkonkurreras och går under i alltför tjock gräsförna. Dessutom är bruket, hanterandet av lien som sådan en bevarandevärd aktion i sig.

Ängen i Spångabygget

Under 1980-talet var det Holmasidden vid Pinnån som var föreningens slätteräng, men från och med 1991 påbörjades en ny era, då Otto Gustafssons gamla vildhöstnad i Spångabygget åter började hävdas. Denna översilade äng är markerad som sidvall på häradskartan från slutet av 1920-talet. Enligt Otto bedrevs slätter på ängen ända fram

Aktiva liemän, John Olandersson och Arne Paulsson

till andra världskriget, därefter användes den mest för extensivt bete.

Med Ottos goda minne, han var förresten själv med på den första nyuppstartade slättern, fick vi så fortsätta med det traditionsfyllda värvet. *Vildhöstnad* var alltså ett namn som Otto påminde sig att man kallade denna lieslätter för förr i tiden, ett annat var *starrslätter*. För det som kännetecknar denna äng är inte minst den säregna vege-

tationen. Hirsstarr, loppstarr, nålstarr, ängsstarr, tagelsäv, gräsull, kärrull hör till de för icke-botanisten mindre iögonfallande arterna, men man kan även njuta av vattenklövernens blomstänglar, av småvänderotens, av granspirans. Och kommer man i rätt tid kan tätörtens vackert blåfärgade kalk hittas på ett par ställen.

Denna höst, 2009, genomfördes Spångabyggets kvällsslåtter den 6 augusti. Inte bara ett stillsamt, skönt väder glädde ”de ansvariga”, utan inte minst den goda deltagarlistan i form av hela 14 liemän och liekvinnor. Nestorn Bo Karlsson var förstås på plats och från Helsingborg tillstötte biologen, naturvårdaren Jörgen Andersson. Efter bortåt två timmar var den tuviga ängen slagen och det likaså traditionella fiket i kanten av stengärdet fick avsluta kvällens arrangemang.

En vecka senare, den 13 augusti, ställde sju personer upp för arbetet med att bärga bort det slagna gräset, vilket under mellantiden förhoppningsvis kunnat mogna och fröa av sig efter behag.

Den fastighet där sidvallsängen ingår ägs numera av den danske medborgaren Bo Bennetsen.

Unossons äng i Ramnekärr

Förutom slåttern i Spångabygget kom naturskyddsföreningen att involvera sig i en helt annan typ av ängsslåtter, belägen nere i Ramnekärr, hos Bente och Christer Unosson. Enligt äldre verksamhetsberättelser inföll första slåtteråret 1998, varefter den årliga augustiinsatsen även i detta fall utvecklats till en levande tradition.

Gör man en snabb tillbakablickande resa (jfr Ramnekärrsartikeln i förrförra Alcedo-numret) så konstaterar man att denna knappt 0,2 ha stora äng under 1800-talets förbivandrande århundrade ingått i ett riktigt stort ängsmarksområde. Just denna markbit kom aldrig att plöjas upp eller konstgödas i någon utsträckning, varför växter som svinrot, slåttergubbe, jungfrulin, darrgräs och Jungfru Marie nycklar här fann en re-trättplats.

Christers far Uno Hansson gladdes åt sina blommor och när intresset sen övertogs av son och svärdotter var steget inte långt till att återuppta en slåtterinsats på gammalt liemanér.

År 2009 inföll slåtterdagen den 11 augusti då hela nio personer hjälpte till med att svinga sina lieblad tätt utmed markytan. En del markbundna stenblock skulle man förstås undvika närkontakt med. En del ängsväddbestånd, som ännu stod fint i blom, sparades och dessutom försökte vi undvika de överblommade orkidéstänglarna! De kan hellre få stå kvar ”på rot” och fröa av sig sensommaren ut.

Lika sedvanligt som liemännen svingade sina lieblad över svinrotsängen, lika sedvanligt kom gårdens fru, Bente, neddragande med kärran av smörgåsar. Det fysiska arbetet belönades med mackor grundade på stenugsbakat bröd.

Detta år kom Christer att uppföra en liten hässja på ängen. Att kunna få lite riktigt ängshö att bärga hem till ladan är inte helt fel. Och att man samtidigt gynnar en bevarandevärd flora är inte helt fel det heller.

Jane Johansson

Skvattram

Skvattram är en i våra trakter något sällsynt och svårfunnen växt. Trots att den är vintergrön, blir meterhög med stora vita blomställningar och kan breda ut sig över tiotals kvadratmeter har den tidigare bara påträffats ett tiotal gånger i kommunen. Att den är svårfunnen beror främst på den biotop den växer i, sank eller tätt tallbevuxta

randområden kring våra torvmossar. En naturtyp man oftast inte besöker utan speciellt ärende. Den pågående tjäderinventeringen är ett sådant och har också resulterat i att antalet kända skvattramlokaler nu ökat markant.

Skvattram har sin huvudsakliga utbredning österut. I Sverige är den vanlig öster om en linje från Hanöbukten via Väneren till Sundsvall samt norrut öster om fjällkedjan. Totalutbredningen sträcker sig från östra Tyskland, över västra Sibirien och bort mot Mongoliet. Närstående arter finns sedan runt hela norra halvklotet över Nordamerika till Grönland. På Grönland har man även påträffat hybrider mellan skvattram och lapsk alpros, vår andra vildväxande art i släktet Rhododendron.

I Skåne har den minskat starkt. Den nära 20-åriga inventering av Skånes flora som slutfördes 2005 redovisar skvattram i endast 2 procent av inventeringsrutorna. En minskning med upp emot 75 procent jämfört med den

förra inventeringen, ca 40 år tidigare. Nästan alla fynd finns i nordligaste Skåne med tyngdpunkt i det nordöstra hörnet. Förutom två lokaler på Bjäre och en vid Västersjön, är våra landskapets västligste.

Totalt finns det angivet sju lokaler i kommunen före 1970. Den äldsta uppgiften är från Ljungaskog omkring 1935 (Arvid Jansson). Kanske samma lokal som Henning Weimarck 1950 uppges i den förra skåneinventeringen: *1,5 km NV om gården Ljungaskog*. Den lokalen har vi ännu inte lyckats återfinna. Ytterligare en lokal i Rya socken uppges från Sjöna 1950, även den av Arvid Nilsson. Den lokalen är fortfarande intakt.

Från Örskelljunga socken finns två uppgifter, från Gudebygget och vid Lilla Lärka. Båda enligt Elis Pålsson 1951. Den senare lokalen återfanns så sent som i början av april. Från Fagerhult finns två uppgifter från slutet av 1960-talet, Karsatorp/Porkenahult respektive Sällerrås. Den senare också den återfunnen i år. Dessutom har skvattram påträffats under senare år i Ekholm, Västra Spång, Bjärabygget (F) och i Killhult.

Under den pågående tjäderinventeringen har antalet aktuella lokaler nästan fördubblats. Antingen genom att gamla lokaler återupptäckts eller att den påträffats på helt nya mossar som i Sonnarp, på Långalts myr och på Svenskemyr.

Namn och systematik

Skvattram tillhör familjen ljungväxter och fördes tidigare till ett eget släkte, *Ledum*, med artnamnet *palustre* som betyder kärr eller myr. Numera förs den till släktet *Rhododendron* som betyder rosenräd. I Himalaya finns flera trädformiga arter som kan färga hela bergssluttningar rosenröda. I det nya släktet har den då fått artnamnet *tomentosum* som betyder filthårig vilket syftar på de brunludna årsskotten och bladundersidorna. Det äldsta svenska namnet är *Vild Skogsrosmarin*. Likheten med rosmarin går tillbaka till medeltiden då växten bland annat gick under namnet *Rosmarinus silvestris* som just betyder skogsrosmarin. Andra namn alluderar på dess skarpa, karakteristiska lukt som påminner om pors. Det är namn som Getpors som är belagt sen 1500-talet, Svinpors, Villpors, Källpors med flera. Namnet skvattram dyker först upp 1638 och finns i många dialektala former. Skväkra och Skväckla från Småland till exempel. Också kägrabuske som syftar på dess användning mot kikhosta (=käggra). Getpors syftar på att endast geten äter den och svinpors på att den lades i ströet till grisarna för att driva bort ohyra.

Kännetecken och ekologi

Hos oss trivs skvattram bäst på mossarnas något fastare del. I randskogen eller där tallen är hög, aldrig ute på det öppna mosseplanet. Någon gång växer den i anslutning till dråg, diken eller gamla torvgravar. Den kräver ett ordentligt torvlager och rötterna kan nå flera meter ner. Både de underjordiska delarna och stammarna ovan jord grenar sig flitigt. Därför kan mycket väl ett bestånd med flera meters diameter bestå av bara en enda planta. Det förklarar också varför förekomsten nästan alltid är koncentrerad och inte spridd över större områden. Det kan vara långt mellan de olika plantorna. Eftersom Örskelljunga ligger en bit utanför skvattramens egentliga utbredningsområde kan det också tänkas att fruktsättningen är dålig och därför fröspridningen svag. Under blomningen sprider skvattram en stark och kryddig doft av kåda. *Det luktar hett som en brunstpust ur trollbergen*, skriver Harry Martinsson. Bladen är läderartade och vintergröna med tillbakarullade kanter. Under den kalla årstiden bidrar detta till att minska avdunstningen då växterna behöver hushålla med fuktigheten.

Användning

Skvattram har gamla anor som läkeväxt. Hela växten är rik på alkaloider, terpenier och aromatiska oljor med stark lukt och brännande smak. Viktigast är glykosiden ericolin samt ledol eller ledumkamfer. Det är främst de brunulliga årsskotten med blad och blommor som brukas. Användningen har, förutom mot vägglöss, varit mot hudsjukdomar, livmoderblödningar, reumatiska besvär och gikt. *Ledum läggs i ladorna ibland laget för att driva möss*, skriver Linné i lapplandsresan. Den har också brukats som mal- och myggmedel. En del beståndsdelar är narkotiska och har en nästan morfinlik sövande och bedövande verkan. Drogen, de blommande grenspetsarna, såldes förr på apoteken under namnet *Herba Ledi*, med vilken man gjorde infusioner (urlakning, t.ex. te) för att behandla bland annat reumatism och hudutslag. Under finska vinterkriget användes te på skvattram för att lindra plågorna för soldater som skadats bakom fiendens linjer och inte kunde ges adekvat vård. Man har också använt skvattram som ersättning för humle vid tillverkning av öl. Dess värre kunde sådant öl förorsaka både yrsel, ursinnighet och vild osämja.

Zigge

Men på myren står skvattram och pors
och doftar den längtan till livet
som är den välsignade kärlekens språk
när en kvinna ska vigas till mor
Säg ja säger skvattram Säg ja säger pors

Att vara ett rådjur, en hare på flykt
och falla förtvivlat på myren
i skvattram och pors under himlen
Är att falla i skaparens sköte
och födas till liv som ett barn

Steina Quickroot

Att vara kritisk – en osolidarisk handling?

Att ha synpunkter. Kanske en rättighet, ändå kanske kränkande för andra. Örkeljungabygdens Natur (ÖbN) är som bekant en ideell naturskyddsförening. Engagemanget för växter, djur, natur- och kulturlandskap har alltid stått högt på dagordningen. Ibland har vi dristat oss till att besvära oss över hur kommunen eller kanske någon enskild nyttjat och påverkat miljön. Som om *vi själva* alltid vet bäst!

Pinnån vid Tösornas badställe

Fast så är det naturligtvis inte. Men det kan väl för den skull inte förvåna att vi som enskilda naturvänner eller som förening engagerar oss när människans ”hanterande av naturen” är klart diskutabelt. I denna artikel vill jag försöka förklara varför vi i några konkreta fall ”känt oss manade” att protestera och föra till torgs en kritisk mening.

Pinnå-Bruket området har i tre, fyra decennier engagerat fältbiologer av olika ålder. Ett så tätortsnära, spännande, varierat naturområde Örkeljungaborna här har till ”sitt förfogande”! Området är tänkt att bli ett kommunalt naturreservat. Ett starkt skydd för detta värdefulla område kan väl aldrig vara fel. Medel har under sista åren anslagits av både kommun och stat. En hel del positivt skulle kunna sägas om detta, liksom en räckja självklara tvetydigheter. Men det får anstå.

Under årens lopp har det s.k. RN-området skötts med hjälp av en ”Pinnågrupp”. Kjell Karlsson var länge primus motor. Även Zigge, Seth, Björn och undertecknad har

varit naturskyddsföreningens representanter i gruppen. Inventeringar, skötselplaner, inspektionsvandringar eller sammanträden med Pinnågruppen, exkursioner, aktiv skötsel av Holmasidden (som traditionellt lieslagen äng) har varit olika komponenter i vårt engagemang under åren.

Tyvär har vi i ÖbN under de senaste åren, trots all naturvårdande vällovlighet, känt oss klart styvmoderligt behandlade, ja emellanåt lättvindigt borttrollade av markägaren Örkeljunga kommun. Vällovliga tankar om en handikappsanpassad stig, spång har snabbt, ovanför våra huvud, lyfts in i samband med reservatsbildandet. En delvis nykomponerad vandringsled ska leda besökare med eller utan funktionsnedsättning från Landisbanans P-plats, via en hårdpackad, breddad stig och en lång bred träramp, fram till den vackra Pinnåfåran. Men man ska därefter också kunna ta sig över ån, via en väl tilltagen, nybyggd, men för flera av oss klart diskutabel bro, belägen strax ovanför ”Tösornas badställe”. Väl kommen över till Skytteparkssidans ska man sen kunna ta sig runt på en mindre slinga i den intilliggande skogen. Återtransporten får gå i samma sträckning fast omvänt.

Givetvis är vi i ÖbN positiva till att människor med nedsatt rörlighet ska nå ut i naturen! Märkligt vore det annars. Det vi starkt ifrågasätter är det lämpliga och nödvändiga i att öppna upp detta sårbara, skyddsvärda markområde på ett så starkt och klumpigt sätt. Och framförallt det påklustrade behovet av att bygga en markant, dominerande bro på det sätt som nu under våren effektuerats. Det märkliga är att de jourhavande politikerna och tjänstemännen inte fann det mödan värt att ens hämta in fören-

ingens syn på satsningen *innan* man på något märkligt sätt band upp sig själva! Beslutet om utformningen av stig och byggandet av bro har dessutom fattats i strid mot vad kommunens egen utsedda Pinnågrupp fört till torgs som sin åsikt i frågan.

Synpunkter: Är det inte märkvärdigt att kommunen, dess tjänstemän och politiker, har så låga tankar om vårt engagemang i Pinnåområdet att man utan att tveka fattar genomgripande beslut utan att förankra desamma varken hos ÖbN eller sin egen rådgivande skötselgrupp. Någonstans måste något vara galet. Som just framhållits har vårt långvariga engagemang för områdets skydd och skötsel sträckt sig långt ner i 1970-talet. Inventeringar har gjorts, skötselplaner framtagits. I många fall helt ideellt. Ängen Holmasidden har skötts med lieslätter under mer än ett decennium. Otaliga exkursioner och guidningar har genomförts. Ändå finner kommunen det för bäst att hålla föreningens representanter utanför alla möjligheter att reellt påverka i denna sak. Vad vinner man med detta agerande? Kanske framskapandet av förtroendeklyftor...

Inte ens de beslut som den egna tvärpolitiska arbetsgruppen för Pinnåområdets skötsel tog i denna fråga föranledde kommunledningen och dess tjänstemän att vika den minsta lilla tum. Handlingskraft och konstaterad självständighet var säkert det egna omdömet om de egna besluten. Kanske kan vi i ÖbN istället tycka, fast som part i målet, att det är väldigt dålig fingertoppskänsla (på gräns till självsvåldighet) när beslut inte ens behöver förankras hos de allra närmast berörda.

Till saken hör förresten att Arbetsgruppen för Pinnåns skötsel även för några år sen avvisade ett annat, likartat politiker-/tjänstemannaförslag om en gång- och cykelväg på ungefär samma plats.

ÖbN fick efter eget önskemål, hösten 2009, möjlighet att till kommunstyrelsens arbetsutskott framföra sin besvikelse över just kommunledningens sätt att hantera denna fråga. Det är faktiskt inte helt lätt att hantera den frustration som alltför ofta infunnit sig efter olika politikernas intramp på en arena de sällan beträtt. Visst har vi varit mer än lite naiva när vi hoppats och trott att engagerade naturvänner skulle ges en väl så stor plats i dylika frågor, som den som tillfälliga makthavare ibland rycker till sig.

Strandskyddsärenden är frågor som tills nyligen främst hanterats av länsstyrelsen, men som numera ska beredas av kommunen. Normalt finns en lagstadgad ”skydds-zon” på 100 meter kring de flesta sjöar och större vattendrag. Här får man normalt inte bygga nya hus, schakta bort jord och sten eller försvåra för allmänheten att ha tillträde till detta strandområde. Man får inte heller negativt påverka den natur, i form av växter och djur, som här etablerat sig under kanske århundradenas lopp.

I Hjälmsjö, V Ringarp undersökte en markägare om han bland annat fick schakta bort ett par mycket strandnära kullar för att bättra på utsikten från sitt nyförvärvade hus. Han ställde sina frågor till kommunen, varifrån han fick det betryggande beskedet att det var fritt fram. Förutom avfasningen av den mark som skymde sjöutsikten skulle utfyllnad med jordmassor av ett ganska stort markområde intill befintligt boningshus ingå i projektet. Ur naturvårdssynvinkel kändes det klart knepigt att markägaren fått tillstånd att frakta bort, hyvla av upp till fem-sex meter av de två väldigt strandnära

kullarna. Hur hade tillstånd fått? Och hade kommunen rätt att ge sådant tillstånd? Utfyllnaden med jordmassor berörde dock mest den kuperade tomtmark som låg nära huset.

Markägaren tog så under en tid emot ett mycket stort antal lastbilslass med utfyllnadsjord. Mycket tippades runt huset och över ett rivet uthus som varit placerat mycket lägre än boningshuset. Sänkan fylldes ut. Skogsdungen framför sjön kom att i stort avverkas. Men nu skulle även kullarna närmast sjön jämnas. Kommunen hade ju givit tillstånd!

En av kullarna intill sjön

Nu visade det sig dock att det inte alls var kommunen som hade någon bestämmanderätt i frågan om strandskydd i januari 2008, utan det var länsstyrelsen i Skåne. Men någon hänvisning från kommunen till markägaren att denne måste ta kontakt med länsstyrelsen i ärendet tycks inte ha förekommit. Efter det att länsmyndigheten blivit uppmärksam på ärendet, stoppades vidare strandnära arbeten. Länsstyrelsen drev ärendet som ett klart miljöbrott och menade att utförda åtgärder stod i strid mot strandskyddets båda syften.

Markägaren kom att åläggas att återställa marken. Han överklagade... men miljödomstolen gick på länsstyrelsens linje. Ärendet kom sen att tas upp i högsta instans för förnyad prövning, nämligen i Miljööverdomstolen vid Svea hovrätt. Här konstaterade man att större delen av arbetena skett inom ”hemfridszonen” närmast husbygg-

naden och att ”en del av marken får anses ha varit redan ianspråktagen vid tiden för schaktningsarbetena...”. Även utförda åtgärder utanför den uppskattade hemfridszonen (mot sjön till) ansåg Miljööverdomstolen vara av sådan art att dispens från strandskyddet var möjlig.

Det kan vara på sin plats att återge ett par sammanförda yttranden från markägaren vid mötet i hovrätten: ”De åtgärder som har vidtagits på fastigheten har utförts i enlighet med kommunens marklovsbeslut från den 7 januari 2008. Av den till beslutet bilagda kartan framgår den strandskyddslinje som han har haft att rätta sig efter. Byggnadsnämnden upplyste honom inte om att det behövdes några andra tillstånd för åtgärderna.” Vidare konstaterar han att ”schaktning har inte utförts utanför den yta som ligger i anslutning till den rivna byggnaden och som är tomtmark.” Slutligen avrundar hovrätten markägarens inställning visavi ytterligare åtgärder på fastigheten: ”Han har inga planer för fortsatta exploateringsåtgärder.”

Tippningen av jordmassor ansågs av den högsta instansen som förhållandevis acceptabel. Däremot omnämns inte markägarens intentioner att bortschakta de strandnära kullarna närmast strandlinjen.

Synpunkter: Att kommunen hanterat strandskyddsfrågor så lättvindigt som i detta fall stämmer till eftertanke. Finns det ett flertal likartade fall där man som kommun gett dispenser **utan att ha egen rätt** att ge sådana - om man tittar i backspeglarna? Och hur kommer kommunen att agera nu i framtiden när man plötsligt fått den verkliga beredande, utredande och beslutande rollen på sitt samvete? Länsstyrelsen har dock som sin uppgift att överpröva kommunens handläggning.

Att följa lagstiftningen och beakta strandskyddsparagrafer innebär väl ändå inte att man per automatik behöver vara njuigg eller mindre mån om sina kommuninvånare. Kommunens ansvar för både tillgänglighet och bevarandet av naturliga, strandnära områden ska enligt strandskyddslagen dock i princip gå före exploateringsintressen av olika slag. Om inte mycket starkt beaktansvärda skäl finns.

En kommentar till det konkreta fallet i Hjälm sjö är den att markägaren onekligen tycks ha fått ytterst dubiösa eller förhoppningsvis bara väldigt ogenomtänkta svar från kommunens ansvariga. Sett från naturvårdshåll känner jag det allra mest betänksamt att kommunen utan vidare gav tillstånd till att kullarna vid sjön schaktades bort – helt utan att kontakter med tillståndsmyndigheten (länsstyrelsen) tagits eller att någon bedömning enligt strandskyddsbestämmelserna gjorts. Detta måste väl om något vara oansvarigt! För att ett borttagande var avsikten – trots uttalandena i hovrätten – är helt uppenbart. Nu har endast en mindre påbörjad schaktning åstadkomits innan arbetet stoppades.

För naturens, allmänhetens och rättvisans skull får man hoppas att kommunen sköter dessa frågor med ett annat allvar framöver. Annars kan pinsamheterna bli än fler. Ett starkt strandskydd behövs, med rätt till dispenser och upphävande endast när skäl och rimligheter verkligen är för handen. Men risken för att kommunen skapar sina egna prejudikat i sammanhanget är onekligen stor, så man bör onekligen veta vad man gör.

Dikning av en naturlig bäckfåra är något man nu för tiden mer eller mindre aldrig kan få tillstånd att göra. Det väldiga motorvägsbygget genom Pinnåns dalgång styrdes dock av andra lagar. Flera gånger uppräddes och flyttades vattendraget. Tala om ”åmisshandel”! Ett betydligt mindre vattendrag är den bäck som rinner upp från Lingasjön i Åkarp och som på ett småslingrande sätt tar sig ned för sluttningen mot Pinnån. Via golfbanan når den ån.

Under första halvåret 2009 kom denna steniga, i stort opåverkade bäck att under en sträcka på bortåt 500 meter utsättas för en mycket märklig nydikning! Med hjälp av en liten grävmaskin har mängder med grus och sten av olika storlek grävts upp och lagts

på ömse sidor bäcken. En till synes helt snedvriden arbetsuppgift, dessutom maximalt olaglig. ÖbN anmälde faktiskt ingreppet till länsstyrelsen. Enligt uppgift ska den olyckliga grävningen ha skett pga att ett *snitselband* kommit bort, varefter gräventreprenören ”av bara farten” fortsatte bäcksträckan ner. Längs den bitvis mycket snirkliga fåran.

En återställning av vattendraget är väl vad lagen kräver. Fast hur kan man på ett vettigt sätt återställa ett dylikt ingrepp i en charmig, slingrande, förut opåverkad bäckfåra?

Synpunkter: Att ett av de största skogsföretagen i södra Sverige inte har bättre koll på sina inhyrda entreprenörer, utan att dessa kan gräva på i en orörd bäckfåra under ett stort antal timmar, känns smått överkligt. Man kan undra hur kommunikationerna fungerar, det är som om mobiltelefonvärlden inte existerade. Eller tar man en skogsdikning, dikesrensning så lättvindigt nu för tiden att dylika grava misstag bara passerar förbi.

Det är sannerligen inte alltid man som allmän medborgare och naturvän är stolt över kapaciteten hos dagens maskinpark, exempelvis inom skogsbruket. Varsamhet och eftertanke i samband med verksamheter i naturen är väl inga ord som borde vara förlegade...

Aktiviteter, lagar och allmän praxis. Vad ska man tycka. Som en ideell förening med naturvårdsfrågor på agendan kan man av ovanstående exempel ställa sig ett antal frågor. Hur är den egna kommunens inställning till viktiga ämnen som berörs av natur-

vårdslagstiftningen: det kan vara efterlevnaden av strandskydd, dikningsärenden, vård av kommunala natur- och kulturskyddsområden, kontakter med markägare?

En del kanske tycker att vi som ibland reagerar starkt över det vi upplever som tvetydigt eller kanske klart destruktivt i förhållande till naturens behandling och miljölagarnas efterlevnad... att vi borde sluta upp med att ”leka polis”, leka besserwissrar... Var och en kan väl få göra som den vill?

På många håll tycks inställningen gentemot natur och miljölagstiftning vara den att handla först och spela sen oskyldig, okunnig. ”Nej, blanda för allt smör i Småland inte in länsstyrelsen!” Och om någon ändå blir upptäckt för ett allvarligt miljöbrott så kan man väl nästan alltid på något vis prata sig bort från det egna ansvaret...

I naturvårdssammanhang är man van vid att fina ord målas upp med hjälp av palettens olika färger av våra välformulerande politiker. Men vilket innehåll finns det i orden, meningarna? Aktiv naturvård måste för att kunna påverka verkligheten givetvis inbegripa seriösa och genomtänkta kontakter med både markägare och allmänhet. Markägare med extra bevarandevärd natur måste få uppleva detta på ett positivt sätt. I de fall då avsevärda restriktioner av markanvändningen utfärdas av myndigheter måste rimligen ”drabbad” markägare ersättas på ett frikostigt sätt. Man ska inte behöva förlora på att äga mark som har mycket stora kvalitéer sett ur natur-, kultur- och friluftslivets aspekter.

Detta var några sidor med inslag av kanske viss bitterhet, viss kverulans. Det måste i sammanhanget genast påpekas att flertalet markägare oftast har en vettig inställning till naturen kring knuten. Att det däremot *ofta saknas* goda, välutbyggda kontakter mellan just markägare, naturvårdare och myndigheter av olika slag är en sanning att beklaga. Ett ömsesidigt givande och tagande i många naturvårdsfrågor skulle säkert fördjupa både förståelsen i de olika ”lägren”, liksom respekten för varandra.

Skogsstyrelsen har nu för tiden avsatt allt mindre tid till rådgivning. Länsstyrelsen visar sig kanske mest när något gått galet eller till synes är på väg att göra det och driver sällan pedagogisk, preventiv verksamhet på det lokala planet... och kommunen, ja, den har väl hitintills i sin naturvårdshistoria varit ganska slätkammad i dessa sammanhang. På många håll finns säkert en god vilja, goda intentioner, men när starkare intressen dyker upp och visar sig har i många fall den lokala representanten för naturvård, alltså just kommunen, visat sin goda vilja... mest enbart gentemot ”exploatören”. Naturen saknar som bekant egen rösträtt.

Epilog. Detta blev kanske en något annorlunda, personligt färgad vinkling av hur vi i en naturskyddsförening uppe i skogsbygden kan uppleva delar av vår gemensamma verklighet. Om svårigheten i att hitta ett bra samarbetsklimat, om svårigheten i att förhålla sig enbart passiv och låta livet ha sin gång.

Det borde dock i rättvisans namn också skrivas en annan sorts artikel – om förslagsvis kommunala satsningar för att lyfta fram ett hotat kulturlandskap eller om enskilda markägares goda föredöme. Det får bli i några kommande Alcedonummer!!

Text och foto: Janne Johansson

Verksamhetsberättelse för år 2009

Styrelsen för Örskälljungabygdens Natur, krets av Naturskyddsföreningen, avger härmed sin verksamhetsberättelse för år 2009, föreningens 48:e verksamhetsår. Föreningens styrelse har under verksamhetsåret bestått av: ordförande Patric Carlsson, vice ordförande Leif Sigbo, kassör Björn Herrlund, sekreterare Eva Persson samt ledamöterna Christer Sandén och Janne Johansson. Styrelsen har under året haft sex protokollförda sammanträden plus ett extramöte med anledning av Pinnåreservatet. Till sin hjälp med verksamheten har styrelsen fyra arbetsgrupper. Det är Alcedo-redaktionen, kommittén för hemsidan, programkommittén och kommittén för skötseln av sidvallängen i Spångabygget och hårdvallen i Ramnekärr.

Holkspikning i slöjdsalen i Åsljunga. Foto Perry Vigelsbo

Vid årsskiftet hade föreningen 107 fullbetalande, 69 familje- och 1 ungdomsmedlem via Naturskyddsföreningen samt 124 prenumeranter på vår medlemstidning Alcedo. Ytterligare 25 exemplar av Alcedo delas ut gratis till tidningar, föreningar och organisationer.

Vårt medlemsblad Alcedo har under 2009 utkommit med sin 31:e årgång omfattande tre nummer med sammanlagt 148 sidor. För redigeringsarbetet har Leif Sigbo, Janne Johansson och Perry Vigelsbo varit ansvariga. Ebbe och Inga-Britt Persson har ansvarat för tidningens utdelning.

Föreningen har under året svarat på en remiss om utbyggnad med vindkraftsverk i kommunen. Vi framhöll att vi på flera sätt var positiva till energi erhållen via vindkraftsverk, men vi påpekade samtidigt att kunskapen om hur höga vindkraftverk, belägna i

skogsbygden, påverkar inte minst fåglar och fladdermöss är mycket dåligt utredda.

I samband med färdigställandet av det kommunala "Pinnåreservatet" kom kommunens representanter att ganska egenmäktigt driva igenom ett i våra ögon klart kontroversiellt förslag – bland annat inbegripandes byggandet av en bro över ån. Föreningen besvarade sig starkt över detta och fick i samband med denna handläggning träffa kommunens arbetsutskott. Reservatets invigning har skjutits på framtiden.

Region Skåne invigde under hösten, i samband med Leva 2009-dagarna, sitt strövområde i Grytåsa. Zigge och Janne Johansson deltog vid de arrangemang som anordnades dagen till ära. Den betade skogens långa historia lyftes fram i ljuset.

Föreningens styrelse har i ett brev påtalat för länsstyrelsen att en grovt olaglig dikning utförts i en naturlig bäckfåra i södra delen av kommunen.

Janne Johansson, Leif Sigbo och Patric Carlsson har under våren och sommaren genomfört en kulturlandskapscirkel. Cirkeln bestod dels av en innedel med 6 träffar, då växter och fåglar studerades samtidigt som Örskälljunga kulturlandskap i sin helhet belystes på olika sätt, dels av en exkursionsdel med 9 träffar. Förutom cirkelledarna deltog hela 18 personer, på ett både flitigt och aktivt sätt, i de olika aktiviteterna.

Sedvanlig slätter har genomförts på ängarna i Spångabygget och i Ramnekärr. Goda fikor kunde inregistreras. På Spångabygget röjde vi under våren även bort buskar och

nerfallna grenar. Drygt 50 arbetstimmar har lagts ner på dessa naturvårdsarbeten.

En del av kommunens skyddsvärda och/eller sällsynta växtarter har under året bevakats av floravaktargruppen. Zigge har mätt in åtskilliga floralokaler med hjälp av GPS.

Björn Herrlund har inventerat mesholkarna i Östra Ringarp, han har även genomfört två punkttaxeringar av fåglar, en sommar- och en vintertid. Lennart Persson har inventerat holkarna vid Flinka sjö.

Nya småfågelholkar har spikats ihop uppe i Åsljunga skola, dels i mars, dels i oktober. I samband med att föreningen gjorde reklam för sin verksamhet under Ingeborrars julmarknad sålde man 24 holkar till hugade.

Studierna av skogshönsbeståndet i kommunen har fortsatt under Patric Carlssons och Janne Johanssons ledning.

Den skånska fågelatlasinventeringen har avslutats i och med detta år. Flera rutor har slutinventerats så att de blivit nöjaktiga redovisade.

Den årligen återkommande naturdagen för Berings- och Mårdenskolans 4:e-klassare genomfördes den 5 juni. Omkring 70 elever åkte tillsammans med lärare och föräldrar redan kl.5 på morgonen ut till Lärkesholmsområdet. Några av ÖbN's medlemmar fungerade sen som guider under vandringen runt sjöarna. Fåglar och växter stod på schemat.

Den 6 september inföll Svampens dag och samtidigt avslutades den veckolånga Leva 2009-mässan. Med Tonys hjälp lyckades vi få göra en svamprik utställning i Vuxenskolans lokaler. Veckan efter hade vi åter Tony som ciceron, men nu på en svampvandring ute i Svinstorp och Lönsjöholm.

Som vanligt har vi under året haft ett rikt program med många olika exkursioner. Längre bilfärder gjordes till spännande lokaler som Fyledalen, Kullaberg, Kristianstad vattenrike, Morups Tånge, Mästocka ljunghed och Falsterbo.

Ofta är hemmaexkursionerna nog så välbesökta. Smörmys orrmarker och vandringssmarkerna i Lärkesholm och Smedhult (mossen) fanns på programmet. En "överraskningsvandring" ledde deltagarna till att gå på det nyinrättade Grytåsa strövområdes stignät. En "nyinrättad" familjedag genomfördes också.

Naturskyddsföreningar från olika håll har brukat genomföra likartade arrangemang under samma dag eller natt. ÖbN deltog i "Fågelskådningens dag", "Naturnatt" och "De vilda blommornas dag".

Egna bilder är en populär programpunkt och denna gång fyllde vi med råge ett klassrum på gamla realskolan. En hundraåring skulle också firas – moderföreningen kunde detta år peka på sin hundaåriga historia, allt från starten 1909. Vi deltog i firandet genom att ordna en frukost i det gröna uppe i Lärkesholm, på Gustavs backe.

Årsmötet för år 2008 förgylldes genom att filmaren, naturfotografen Sven Nilsson i Svedala kom och visade godbitar ur sin skattkammare.

Styrelsen

Örkelljunga den 4 februari 2010

Styrelsen

Örkelljungabygdens Natur krets av NF

Ordförande	Patric Carlsson, Lillgården 1654, 286 92 Örkelljunga, 0707-44 35 50, (carlsson_patric@yahoo.com)
Vice ordförande	Leif Sigbo, Bjäregatan 3, 286 31 Örkelljunga, 0435-522 32 (leif.sigbo@telia.com)
Kassör	Björn Herrlund, Ekorstigen 3, 286 35 Örkelljunga, 0435-527 64 (bjornherrlund@gmail.com)
Sekreterare	Eva Persson, Sonnarpsv. 20 E, 286 32 Örkelljunga, 0708301427 (evahenny@hotmail.se)
Ledamot	Janne Johansson, Ö. Ringarp, 286 91 Örkelljunga, 0435-501 31 (janne_ringarp@telia.se)
Ledamot	Christer Sandén, Bladvägen 2, 286 72 Åsljunga, 0435-46 05 38 (christer.sanden@orkelljunga.com)

Medlemsavgifter för år 2010

295 kr	Medlem i Naturskyddsförening (NF), Naturskyddsföreningen i Skåne och Örkelljungabygdens Natur. Du får tidningen "Sveriges Natur" i färg, med normalt sex nummer per år och med en upplaga på 200 000 samt Alcedo tre gånger per år.
365 kr	Familjemedlemskap i NF (fritt antal medlemmar på samma adress).
130 kr	Lokal medlem i Örkelljungabygdens Natur. Vilket innebär att medlemsavgiften täcker framtagningen och distributionen av tidningen Alcedo tre gånger per år. Postgiro nr 13 27 98-0.

Har du e-post eller tillgång till Internet, finns stora möjligheter till ytterligare information. Skicka ett brev till info@naturskyddsforeningen.se och fråga vad de kan erbjuda!

Studiefrämjandet är det studieförbund som vi i Naturskyddsföreningen utnyttjar vid anordnande av studiecirklar. Lokalavdelningen finns i Ängelholm (0431-177 33) och därifrån kan vi även få stöd till täckandet av föredragskostnader samt till tryckandet av exempelvis denna medlemstidning.

www.orkelljunga.snf.se

